

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 36

Fylke: Möre og Romsdal

Tillegsspørsmål nr. -

Herad: Kvernes

Emne: Helsing, fakter, aatferd

Bygdelag: Ytre Nordmöre

Oppskr. av: L. J. Mork

Gard: Mork

(adresse): Afset

G.nr. 10 Br.nr. 8

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Ja og nei uttrykkes som regel med ord. Det forekommer ogsaa at ja blir uttrykt med nikk med hodet og nei med aa riste paa hodet.
2. För var det vanlig at det ble hilst "godt mot" paa alle en mötte paa vegen, no hilser bare de som för er kjent naar de mötes.
3. Regel tror jeg ikke det var, men oftest hilste den som kom hjem fra fravar og fremmede som kom i huset, först.
4. Det var forskjellig, avhengig av forholdene. Möttes de paa vegen, sa de: godt mot, var det kjente som möttes etter lengere eller kortere fravar sa de ofte: takk for sist, samtidig som de handhilstes, var det en fremmed som kom i huset, hilste alltid denne först, Jeg har ikke hört at det var forskjell paa hilsemaaten for menn, kvinner eller barn.
5. Naar en hilste paa presten eller andre "höyere" personer tok en alltid av hatten. Naboer eller slektninger gjorde ikke det.
6. Ukjent her.
7. Ikke paa annen maate enn at naar kjente eller slektninger möttes ved kirken ble det alltid handhilst.
8. Besvart foran. Det var vanlig at besökende ogsaa handhilste paa barna, men först etter at de hadde hilst paa de andre.
9. Det kunne forekomme, men jeg tror ikke det var vanlig.
10. Det har jeg aldri hört om her, men jeg gjør oppmerksom paa at jeg bor langt fra kirken, saa klokkene kan ikke höres her.
11. Mötte en likferd, var det vanlig aa ta hatt eller hue av naar en passerte. Elles er aa merke, at i gammel tid var her vanlig aa bruke baat til kirken baade ved likferd og brudeferd.
12. Ukjent her. Dog maa jeg kanskje gjøre oppmerksom paa en skikk som kanskje har sammenheng med dette: Naar en rodde etter fjorden, f. eks. paa tur til byen, var det vanlig aa narre folk til aa hilse paa ting som passer-tes. Det kunne være et framstikkende ness, en stein eller en bekk o. l. En sa da til sin sidemann: "Kva er det for noko du har paa huva di?" Naar saa den tiltalte tok huen av og saa paa den, ble har ertet med at no hadde han hilst paa vedkommende ting som da ble nevnt med navn.

- 13. De vanlige uttrykksmaater ved hilsen her er: Gomorn, goddag, god kveld og godnatt. De var ikke festet til bestemte kolkeslett paa annen maate enn at de to sistnevnte ble brukt om kvelden, godnatt naar en forlot huset eller ~~naar de~~ skiltes sent paa kveld eller natt.
- 14. Egentlig usömmelig tror jeg ikke det ble oppfattet, det ble vel nærmest oppfattet som om vedkommende hadde forsnakket seg.
- 15. Det kjenner jeg ikke til.
- 16. Jeg har inntrykk av at det er trengt seg inn mer slurv i det siste, og at det er blitt mer almindelig aa si gomorn eller bare morn til alle dögnets tider.
- 17. Naar en unntar "Guds fred" er alle de andre uttrykk for hilsen kjent og delvis ogsaa brukt idag. En sa da f. eks.: "Goddag og sign arbeidet".
- 18. "Gud signe deg" eller ~~xxelxsignxxe~~ "velsigne deg" ble undertiden brukt for aa uttrykke takknemlighet for eg gave eller tjeneste, men er no nærmest gaatt av bruk.
- 19. Ukjent her.
- 20. Han uttalte önske om aa faa husfaren for seg selv ved aa si: "Faa tala med deg under fire augo, eg".
- 21. No blir her alltid banket paa dören för en gaar inn selv i et nabohus. I min barndom var det vanlig bare aa banke paa dören för en gikk inn til presten eller i andre "fine"hus.
- 22. Svaret var: "Kom inn" eller "ver saa go". Den som kom inn stanset opp ved dören og ble staaende der til han ble budt en stol.
- 23. Besvart foran.
- 24. Han tok av seg hodeplagget straks han kom inn.
- 25. Samtidig som en stol ble satt fram ble sagt: "Du maa sjaa te aa faa sitja".
- 26. Det tror jeg ikke.
- 27. Paa samme maate som nevnt foran.
- 28. Det har jeg ikke inntrykk av. Det aa törke av stolen er ukjent her.
- 29. De ble mött med handhilsen og bedt velkomne.
- 30. De sa som regel "goddag" eller "adjö", og denne hilsen ble besvart med samme uttrykk.
- 31. a. "De faar ha takk, no da, og saa maa de leva saa vel".
 b. "Ja no faar de ha takk for alle gonger, og saa faar de leva saa vel. Vi ser vel ikkje kvarandre oftare no".
- 32. Nei. Aa kysse hverandre til avsked tror jeg ikke noen tid har vært brukt her blandt bönder, naar en unntar ektefolk og foreldre som skilles med sine smaa barn.
- 33. Besvart foran.
- 34. Uttrykket "aa gi munn" er kjent her og har visstnok i gammel tid vært den vanlige betegnelse for kyss.
- 35. Haandkyss tror jeg ikke har vært brukt her.
- 36. Se foran.
- 37. Ukjent her.
- 38. Moren kunne f. eks. si til sitt smaabarn: "Gi meg ein söt!"
- 39. Det ble delvis brukt i min barndom, og det ble da sagt at en "byttet nase".
- 40. Det var helst foreldrene, med det kunne ogsaa forekomme at andre voksne gjorde det. No er dette forlengst slutt.

2037

41. Ja. En tok tak om nesen mellom peke- og langfinger og dro til, med det samme taket slapp ble tuppen av tommelfingeren stukket fram mellom peke- og langfinger og vist barnet med forklaring om at dette var den stjalne nase.
42. 43. Det har jeg ikke hørt om her.
44. Uttrykket ble brukt ved forskjellige høver som: "Tillukke med jula", "tillukke med dage (fødselsdagen) o. l. Et uttrykk som "tillukke med salighet", som jeg husker at gamle folk hilste hverandre med naar de hadde deltatt i altergang, ble meget brukt for 50 - 60 aar siden.
45. "Gledeleg jul", "godt nyttaar" eller "god jul og tillykke med nyaaret", ved andre anledninger ble sagt "gratulerer".
46. Aa uttrykke sin deltakelse med "kondolerer" er først kommet i almindelig bruk for faa aar siden. Før den tid var det vanlig aa uttrykke sin deltakelse med høvelige valgte ord og vendinger samtidig med at en fin og følsom tone ble brukt.
47. paa samme maate.
48. Ukjent her.
49. Ved uttrykk som "fy," eller "hute deg", ved aa strekke ut tungen eller ved aa spytte.
50. Inntil for omlag 30-40 aar siden var her vanlig aa si "du" til selv helt fremmede folk og til presten, enkelte bruker aldri annen tiltaleform den dag idag, men det blir no sjeldnere.
51. Ikke brukt her.

Afset den 2. januar 1953.

